

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET, FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNERREDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

CECILIA BÄÄTH-HOLMBERG: Pestalozzi-Fröbelhusets stiftarinna. II.
 MARIA AROSENIUS: Ur Kiplings Second Jungle Book. Fyra dikter.
 KÄTHE SCHIRMACHER: Kvinnolöner. (Öfvers.)
 Litteratur: L. D.: Från det nya och gamla landet af Hilma Angered-Strandberg.
 — L. D.: Maja Stina af Margareta.

SVECIA,Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.Kontor: *Regeringsgatan 3.*

K. M. LUNDBERG
 Textilafdelning, Thyra Grafström.
 Frädlia och påförande Broderier på siden- kläde- lärt- och syllestramal.
 passade för Plakat, Portuller, Matlar Kundar, Serweringsstuckar m. m. Mönster
 ritnyras. Begystrationer från landsorten ombesörjas pr omgående.

Bröderna Pahlmans Skrif & Handelsinstitut,
 2 Stora Vattugatan 2 (vid Brunkebergstorg), Stockholm, A. T. 10804.
 Fullständigt Handelsläroverk, omfattande alla amerikanska ämnen.
 non, språk, stenografi och maskinskrifning. Årskurser, Termins-
 kurser, 3 mån. kurser samt kurser i särskilda ämnen.
 Anmälaner och upplysningar hvarje dag. Nya elever mottagas.
 Prospekt gratis på begäran. Skrifshuset fortgår oförändradt. Söndagslekt. 9-11 f. m.

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

De Ungas Tidning

utkommer med ett 16-sidigt nummer 2 gånger i månaden med undantag af Juni—Augusti, då endast ett nummer hvar månad utkommer.

De Ungas Tidning kommer att innehålla ett stort antal illustrationer samt omväxlande och värdefull text af bland andra: docenten *J. A. Eklund*; fil. dr *Karl Fries*; hcfpredikanten *Fr. Hammarsten*; docenten *Ad. Kolmodin*; major *E. Melander*; *Mathilda Roos*; *Rana*; *L. S.*; fil. dr *E. N. Söderberg*; lektor *N. P. Ödman* m. fl., m. fl.

De Ungas Tidning redigeras i kristlig anda och efter pedagogiska grundsatser på samma gång den vill vara verkligt ungdomlig, frisk, lättläst, omväxlande och intressant.

De Ungas Tidning kommer att på sitt program upptaga särskildt följande punkter: **I de ungas lifsfrågor**, korta, religiösa uppsatser, väckande och vägledande. **Böckernas bok**, vinkar och råd vid läsningen af vår bibel. **Strider och segrar** på missionsfältet, särskildt där svenska missionärer arbeta. **Berättelser och skildringar** från när och fjärran. **Från de ungas värld**, uppsatser, bref och notiser från de unga själfva. **Vida världen och Lek och allvar**, smått och stort, natur och konst från olika länder.

De Ungas Tidning bjuder på pristäfplingar och tankeöfningar till både nytta och nöje.

De Ungas Tidnings första nummer i April blir ett **konfirmanstionsnummer** och det sista i december ett julnummer, båda i färgtryck och rikt illustrerade.

De Ungas Tidning kostar å posten **2 kronor**, postarvodet inberäknadt. — Vid rekvisition å Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition af minst 5 ex erhålles tidningen för 1 kr. 50 öre pr ex. Rekvireras minst 20 ex. nedsattes priset till **1 kr. 25 öre** pr ex. Dessutom hvar 11:te ex. gratis.

För 25 kronor fås alltså 22 ex.

Stockholm i Januari 1900.

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Smedman den äldres

Handels-Skola,

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. Telef. 21 77.

Nya terminen börjar den 15 Januari.

Mottagningstid **10—12** och **4—6.**

Undervisning i alla kontorsämnen, hvaribland språk.

Söndags- och Aftonlektioner. Dugliga biträden erhållas från skolan.

OBS.! Å bref anhålles om fullständig adress.

Å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå **54 Drottninggatan** mottagas **anmälningar till inträde i Förbundets**

Sjuk-kassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur december 1899.

Svensk:

De svenska landsmälen häft. 65, 66, 67. 1899.
Eira n:r 22—24.
Folkskolans barntidning n:r 37—41.
Helsövännen n:r 23—24.
Hemtrefnad n:r 38—42.
Hemåt n:r 12.
Idun n:r 96—104.
Jordemodern n:r 12.
Kyrklig tidskrift n:r 11—12.
Linnéa n:r 22.
Läsning för hemmet n:r 5—6.
Nordisk tidskrift n:r 7—8.
Nya bokhandelstidningen n:r 48—52.
Nya kyrkans tidning n:r 11—12.
Ord och bild n:r 12.
Pedagogisk tidskrift n:r 12.
Saga n:r 21—22.
Sedlighetsvännen n:r 2—4.
Slöjdundervisningsbladet n:r 12.
Svensk bokhandelstidning n:r 47—52.
Svensk damtidning n:r 48—52.
Svensk läraretidning n:r 48—52.
Svensk musiktidning n:r 19—20.
Varia n:r 12.

Finsk:

Finsk Tidskrift n:r 12.
Nutid n:r 12.

Norsk:

Husmoderen n:r 34—36.
Nylænde n:r 23—24.
Urd n:r 45—50.

Dansk:

Kvindernes Blad 30. nov.—21 dec.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 23—24.
Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 49—52.
Die Frauenbewegung n:r 23—24.
Neue Bahnen n:r 23—24.

Engelsk:

The Nursing Record n:r 609—613.
The Woman's Journal n:r 46—52.

Fransk:

La Femme n:r 21—22.
L'Humanité Nouvelle n:r 12.

Pestalozzi-Fröbelhuset i Berlin.

II.

Pestalozzi-Fröbelhusets stiftarinna.

Henriette Schrader torde vara en af vår tids mest betydande kvinnor. Hon är alltigenom en »modern ande», för så vidt man med detta ord menar en framåtblickande, fjärrskådande sådan, som i släktets fortskridande själsförädling ser jordelivets utveckling och lycka och som med kraft, eld och klarsynthet fattar de medel, hvilka skola föra till det mål, som en gång faststälts af heliga läppar: varen fullkomliga! Hon är i bästa mening en »reformkvinna» — jag använder här med afsikt ett ord, hvilket jag afskyr, som jag afskyr hvarje fastspikad, påklistrad etikett.

Men *Henriette Schrader* har i sanning vållat en reform, hvilken omdanar ett mäktigt rikets grundvalar i samma mån, som den omdanar hem och skola, reformen af de späda barnens första uppfostran och handledning. Och denna reform innebär i sig äfven en fullkomlig omdaning af den vuxna kvinnans tankelif, af moderns, vårdarinnans, lärarinnans, i det den kullstörtat den olycksbringande fördomen att småbarns uppfostran och kroppsliga vård vore för den bildade kvinnan något underordnad och ovärdigt.

Henriette Schrader, född *Breymann*, är en det sanna hemmets representant, ett lefvande bevis på att ej ens det enklaste hem behöver vara trångt eller neddragande för själen. Hennes föräldrar voro ett enkelt prästfolk i *Mahlum* i hertigdömet *Braunschweig*, och den, som något besökt tyska prästhem vet i huru anspråkslösa yttre förhållanden en präst på landet där får lefva, t. o. m. i våra dagar, huru mycket mera då för 70 år sedan. Hon var den äldsta af nio syskon, alla liksom hon vackra och begåfvade.

Familjelivet var mycket lyckligt, genomträngdt af en luthersk, fri anda; bredvid djup religiositet lefde rikt konstsinne och hänförelse för allt skönt af ädel art. Doek lär *Henriette* varit ganska svår att uppfostra i en tid, då kvinlig bildning ännu stod lågt. Hon var ytterst liflig och ådagalade tidigt en tärande längtan efter

utvidgad verksamhet, efter en uppgift att lösa, ett arbete, som kunde fylla hennes själ.

Det väntade henne också en uppgift, som skulle ställa henne långt utom kretsen af vanliga kvinnor och som hon allena bland millioner kunde utföra.

Hon var »Grossnichte» eller systers dotterdotter till den store barnavännen och pedagogen Friedrich Fröbel, hvars första hustrus namn hon bar. Denne Pestalozzis lärjunge och vän, hvars lifsmål det var att vidare utveckla och fullkomna sin lärares idéer, hade just stiftat sin första ofullkomliga »Kindergarten» i Keilhan. Hit beslöto Henriettes föräldrar att sända sin lilla dotter Marie, och äldsta syster skulle följa med. Detta blef första märkesstenen på hennes lifsväg.

Hennes lifliga ande blef djupt gripen af de Frøbelska idéerna, som lägga största vikten vid den uppfostran barnet får under de sex första åren; det är då, menar hon, som den blifvande människan *danas*. Och att göra kvinnorna mogna att förstå sin stora kallelse i detta stycke, det är framför allt den bärande grundtanken i Frøbels system.

Att utbilda sig till en sådan kvinna blef nu Henriettes första uppgift, och inom kort var hon sin ålderstigne frände ett stort stöd. När denne år 1848 erhöi uppdrag att i Dresden under vintern i en serie föredrag framlägga sina tankar inför ett större publikum, följde hon med honom dit. Liffigt uppmuntrad af den sympati, som man i den alltid andevakna Elbestaden visade honom, beslöt Fröbel sig för att i det tjugande Liebenstein på Tyringerwalds södra sluttning fortsätta sin verksamhet som barns och kvinnors uppfostrare.

Oaktadt sina brister blef det i sanning en anstalt för »grundläggande människobildning» — ett uttryck som synes mig rätt angifva Frøbels önskan. Det monument, som senare tider till hans ära rest i skogen invid det vackra Marienthal nära Liebenstein, talar dock ett annat språk än hans samtid, för hvilken han var och förblef en »gammal narr».

Henriette hade från Dresden återvänt till det älskade hemmet och familjekretsen. Men när Fröbel bad om hennes hjälp för sin Kindergarten i Liebenstein, som äfven blef det första, ehuru ännu bristfälliga »seminariet» i denna anda för *vuxna kvinnor* — mest unga damer, som längtade efter en verksamhet, nyttig för andra — då beslöt hon efter stark inre kamp att ånyo lämna de sina. »Kunde jag annat än lefva för din idé, skulle det bli mig mycket

svårt att åter lösrycka mig från mitt älskade hem», skref hon till honom. Hon följde emellertid sin inre kallelse, som genom Frøbels röst manade henne, och redan nu blef genom henne »Frøbels system» utveckladt och förbättradt.

Detta skedde i ännu högre grad, sedan hon börjat arbeta på egen hand. »Ständig utveckling» var hennes lifs lösen. Och allt, som hos Fröbel var famlande, osäkert och opraktiskt, fick genom henne fastare form och rikare innehåll, fullt afpassadt för praktisk tillämpning.

Alltjämt sträfvade hon alltså att förbättra och utfylla de svaga punkterna i Frøbels system. Af hans filosofiska idéer upptog hon på psykologiens och etikens område det, som förenade sig med hennes egna sunda åsikter angående kvinnans bildning och uppfostran. Ty ehuru en stark och kraftig ande, var hon dock i hvarje fiber af sin varelse främst kvinna, och i den fullkomligaste utveckling af alla särskildt för kvinnan egendomliga anlag såg hon sitt köns rätta emancipation. Ty väckandet af de inom kvinnan slumrande latentra krafterna skulle, menade hon, icke endast verka gynnsamt på familjelifvet utan äfven åt kvinnan eröfra den henne tillkommande platsen inom den moderna kulturen. Hennes metod var: uppfostran till ett ideellt familjelif, och genom utbildandet af mödrar i ordets bästa och mest vidtgående andliga bemärkelse sökte hon lösningen af kvinnofrågan.

Sitt första själfständiga försök att efter egen åskådning förverkliga Frøbels idéer gjorde hon i föräldrahemmet i Watzum, dit hennes far blifvit flyttad. Här grundlade hon en uppfostringsanstalt för vuxna unga flickor, naturligtvis i samband med en Kindergarten, ty här om någonsin gäller regeln, att teori utan praktik är värdelös. Fullt samförstånd mötte henne i hemmet, där föräldrar och syskon trofast bistodo henne.

Anstalten i Watzum hade sålunda varm familjeprägel, enligt Henriettes tanke det *första* villkoret för att lyckas; de unga eleverna eller pensionärerna kände sig som familjemedlemmar, och som sådana betraktades också de under deras vård varande små barnen.

Längre fram köpte Henriette en liten egendom i Wolfenbüttel, dit hon flyttade med hela sin stora »familj». Anstalten kallades nu Neu-Watzum, och ledningen öfvertogs af Henriettes syster, när den förra 1871 gifte sig med bandirektör Karl Schrader i Berlin.

Härmed öppnade sig större fält för hennes idéer. Ty hennes make var ej endast en yrkesman. Han var framför allt en ädel

patriot, som i ungdomens uppfostran och lyftning såg landets framtid. Och han tänkte som sin hustru: »En ädel mänsklighet betingas genom en i sanning lycklig barndom».

Det var därför i fullt samförstånd som de båda makarna stiftade den nu så stora, lifskraftiga *Verein für Volkserziehung*. Då, i början af 1870-talet, var det blott en liten flock likasinnade, som slöto sig kring Karl och Henriette Schrader. Men allt mer och mer, år för år, vidgades kretsen af dem, som grepos af hennes älsklings-tanke: till skapandet af harmoniska lifsförhållanden fordras det harmoniskt bildade människor, ty att lefva lifvet sannt, helt och rätt är ej en naturinstinkt. Ur naturkällan allena framgår ingen lefnads-konstnär så att säga, utan genom samverkan af naturen och uppfostringskonsten; och lifvet är ej blott en Guds *gåfva* till människan, utan en Guds *uppgift*, en förpliktelse att lefva till nytta och välsignelse för andra och därigenom till egen lycka. Därför, så sannt som en människa blir det, hvartill hon göres i barndomen, så sannt som hvarken konst eller bok, utan själfva lifvet är det som uppfostrar, så sannt som hvarje bit bröd, gifven ett barn i kärlek, väcker kärlek, därför: kommen, låtom oss lefva för våra barn — »lasst uns unsern Kindern leben», tillropar hon med Fröbel sina landsmaninnor.

Och större och större antal lyssnade till hennes klara röst; upp till kejsarborgen vid Unter den Linden nådde den och ned till de fattiga hemmen längst bort i förstäderna.

Samlad, medveten om sitt mål, utrustad genom naturliga anlag och trängna studier, teoretiska och praktiska, står hon där, den ädla kvinnan med de varma, stålblå ögonen, de milda dragen och sin oändliga kärlek till allt skönt och rent i lifvet. En *lärd* kvinna är hon förvisso; på historiens, pedagogikens och psykologiens områden är hon väl bevandrad; Fichte, Schleiermacher, Freytag, Höffding äro hennes själs förtrogna; reformationstidens strömningar och stora andar, Luther, Comenius, Baco af Verulam, ja, de gamla kyrkofäderna, nyplatonikerna och de gamla grekerna, alla gåfvo henne uppslag i hennes teorier att *praktiskt* lära människor lefva lifvet skönt och ädelt, och från dessa tankens heroer gingo många andetrådar in i det stilla studierummet i Pestalozzi-Fröbelhuset, in i dess af frimodiga barn fyllda kamrar och salar.

Ären gingo, arbetet växte. Fru Schrader, nu vorden änka, stod ingalunda allena; vid sin sida hade hon en vän, fröken Annette Schepel, som troget delade hennes arbete, och ett starkt, aldrig svikande stöd hade hon i kronprinsparet Friedrich. Kronprinsessan

Victoria hyste varm beundran för den Frøbelska metoden, och hennes folkvänlige gemål delade hennes intresse. Deras dotter Victoria var den första eleven i den år 1884 upprättade hushållsskolan i Pestalozzi-Fröbelhuset; fru Schrader kunde hos detta furstepar alltid påräkna understöd af alla slag. På julaftnarna besökte kronprinsen och hans gemål stundom anstalten; särskildt den förre fann stort nöje af att utdela gåfvor bland barnen och språka med dem och deras frimodiga svar roade honom mycket, så mycket mer, som de små icke visste, hvem den vänlige herrn egentligen var.

Än i dag är kejsarinnan Victoria stiftelsens beskyddarinna. Under hennes protektorat har anstalten hastigt utvidgats. Utom barnkrubba, Kindergarten med öfvergångs- och elementarklass, eftermiddagshem och skyddshem för barn jämte arbetsskola består den af seminarium för utbildande dels af lärarinnor, dels af unga kvinnor i allmänhet — t. o. m. unga fruar äro lärjungar här —; vidare den med detta seminarium förbundna hushållsskolan och Victoriapensionatet för 40 unga flickor af alla klasser, äfven de högsta.

Utrymmet i den första lokalen i Steinmetzstrasse 16 blef också snart för trångt och det såg bekymmersamt ut för den framtida utvecklingen. Då kom en storartad lösning af frågan, i det fru Baurat Wentzel-Neckmann lät sin furstliga rikedom tjäna människokärlekens sak. Denna frikostiga dam beslöt nämligen att låta uppföra en byggnad, som äfven i det yttre skulle bli fullt värdig den idé hon fann så skön och sålunda redan för ögat tillkännagifva den anda, som rådde där inom: kärleken till det rena, det ljusa, det sköna.

I den relativt stilla stadsdelen Schöneberg, Barbarossastrasse 74, inköptes en stor tomt med höga lummiga träd. Här resa sig nu de båda utan som innan palatslika Pestalozzi-Fröbelhusen, Haus I och Haus II. I det första är fru Schraders tanke vorden härlig verklighet: skolan har blifvit ett hem och i hemmet utvecklas unga tyska flickor till hjärte-ädla och kunniga kvinnor. I Haus II är inrymd den i samma anda gående hushållsskolan, stiftad af fru Hedvig Hegl. Båda husen tillsammans bilda en storartad enhet och utgöra en omfattande anstalt för barnuppfostran och kvinlig bildning. Härifrån ha utgått ej endast »Kindergärtnerinnen» och blifvande husmödrar, nej, en hel rad af mera bekanta, i det offentliga lifvet stående kvinnor ha genomgått denna skola, på dem alla har Henriette Schraders ande verkat befruktande, ja, äfven på en mängd kvinnor utom Tyskland, i England, Amerika och Finland.

SjälF var och förblef hon dock alltid samma anspråkslösa kvinna, som aldrig gjorde något försök att framhålla sin person, huru tappert hon än kämpade för sin sak. Alla, som voro besjälade af hänförelse för någon idé, äfven om denna ej föll inom ramen för hennes lifstanke, funno hos henne samförstånd och sympati. Ända till sin död var hon full af planer för sin anstalts vidare utveckling, ty allt stillastående fruktade hon såsom i sig innebärande ett dödsfrö.

Djupt smärtsamt var det för hennes lifliga själ, att hon de två sista åren af sitt lif dömdes — af sjukdom bunden vid bädden — till relativ overksamhet, hon som alltid varit främst i arbetet, vare sig det gällde teoretisk eller praktisk undervisning. Huru djupt hon lefvat sig in i denna synes af hennes små utmärkta böcker om Volksskindergarten och »Häusliche Beschäftungen und Gartenarbeit als Erziehungsmittel im Pest.-Fröb. Hause». I den senare särskildt har hon framlagt sin lifserfarenhet och visat, huru hon praktiskt utvecklat och förenat de båda stora mäns tankar, hvilkas namn förenade nu stråla öfver portalen till den stolta byggnaden Haus I. Denna bok borde vara en handbok för hvarje kvinna, på hvars lott det kommer att handleda späda barn.

Det är endast några få månader sedan Henriette Schrader upphörde att lida — hon dog den 25 aug. denna höst. Sitt bästa arf, kärleken till sin idé, har hon dock lämnat åt en talrik skara fina, nobla, högt bildade kvinnor, som upptagit hennes arbete och verka i hennes anda till egen och sitt folks lycka.

Henriette Schrader skall alltid stå värdigt vid sidan af dem, som brutit ny bygd inom pedagogikens värld; än mer, hon skall stå såsom en ledarinna för många kvinnor i deras sträfvan att vinna en rik utveckling i och genom ett äkta kvinligt lifsarbete.

Cecilia Bååth-Holmberg.

Ur Kiplings Second Jungle Book.

Djungelns lag.

För att gifva något litet begrepp om den oändliga mångfalden i djungelns lag har jag öfversatt till vers (Baloo¹ deklamerade dem alltid som ett slags recitativ) några af de lagbud, som röra vargarna. Där finnas naturligtvis hundra och åter hundra till, men dessa kunna tjäna som prof på de enklare reglerna.

Se, detta är lagen i djungeln,
 så gammal som solsken och snö,
 och håller du den, skall dig väl gå,
 men bryter du den, skall du dö.
 Som lianen kring urskogens stammar
 går lagen i krets ut och in,
 ty i vargen har flocken sin styrka,
 och vargen i flocken har sin.
 Hvar dag tag ett bad öfver kroppen,
 drick duktigt men lagom ändå;
 och minns, natten gjordes för jakten
 men dagen att hvila sig på.
 Låt schakalen gå tigern i spåren,
 men, vargunge, stå för din kast!
 Till jägare föddes du, minns det,
 och ligg ingen annan till last!
 Håll fred med de store i djungeln,
 björn, tiger och panter också;
 ej Hathi² den tyste du störe,
 ej vildgalten drif ur hans vrå.
 Då flock möter flock uti djungeln
 och ingen vill gå från sin led,
 ligg stilla, tills ledarna talat;
 törhända allt slutas i fred.
 Vill du slåss med en varg inom flocken,
 så gör det, där ingen er ser,
 att grälet ej smittar de andra
 och flocken blir sprängd genom er.
 En varg i sin håla är fridlyst,
 och där han har tillredt sitt bo,
 ej ledaren ens må få ingå,
 ej rådet må sticka en klo.
 En varg i sin håla är fridlyst,
 men gräfdes den ej som sig bör,
 skall rådet ge budskap, att bättre
 den late ånyo det gör.

¹ Björnen.

² Elefanten.

Om sker att förr'n midnatt du dödat,
 du njute i tystnad din fröjd,
 att icke din hungrande broder
 för bocken på spåret blir röjd.
 För dig själf och för maka och ungar
 må du döda, det är som sig bör,
 men icke för ro skull, och aldrig,
 nej aldrig en människa rör.
 Om du tar från en svagare rofvet,
 så kvarlämna något ändå,
 ty flockrätten skyddar den svage;
 låt hufvud och hud honom få.
 Hvad flocken har dödat är flockens;
 det skall ätas där rofvet är lagdt,
 och ingen vid dödsstraff må taga
 till sin håla däraf, är det sagdt.
 Hvad vargen har dödat är vargens;
 han göre därmed hvad han vill,
 och flocken ej däraf må äta,
 förr'n han själf gifvit tillstånd därtill.
 Den varg, som ej ännu fyllt året,
 då jägaren ätit sig mätt,
 af rästen må stilla sin hunger,
 ty detta är ungarnas rätt.
 Bo-rätt gäller modern i lyan;
 ett lår af hvart nederlagdt rof
 har hon rätt till att få utaf flocken
 för sitt eget och kullens behof.
 Hål-rätt gäller fadern; att jaga
 för sig och sin kull i gemen.
 Ej måste med flocken han följa,
 han dömes af rådet allen.
 På grund af hans ålder och visdom,
 hans bitkraft och tassarnas slag
 i allt, som vår lag lämnar öppet,
 håll ledarens vilja för lag.
 Se, detta är lagen i djungeln,
 och riktigt dess innebörd tyd.
 Men minns främst, att hufvud och fötter
 och svans af det hela är — lyd!

En sång af Kabir.

Han vägde en värld, och han fann den för lätt.
Tung var dock dess vikt efter människosätt.
Från rikedom gick han, från ära och makt
I tiggareskepnad till främmande trakt.

Nu sanden är matta för vandrarens fot
Och träden hans skydd mot det brännande klot.
Den ändlösa blånande rymden är hård
För tiggaremunken på sökandets färd.

Han har skådat sig mätt uppå människors barn.
En finns blott, den Ende. Allt annat är flarn.
Allt människoverk blir till dimma och rök.
Han har utsett sitt mål, och nu heter det: sök!

Att finna sin broder i klippmannens skrud,
I vilddjurens smekande skaror, i Gud,
Från rikedom gick han, från ära och makt.
(Den där öron har höre, har mästaren sagt.)

* * *

Ringen på vattnet.

Glödde solen röd i brand,
Flöt en ring å stilla vatten,
Ungmön, vadande mot strand,
Vände hem till natten.

Jungfrubarm och fot så späd,
Dig åt hemmets trygghet gläd.
Flicka, vänta! — ringen flöt —
Döden bär jag i mitt sköt'.

Dit min älskade begär,
Går jag öfver land och vatten.
Blott en fisk den bubblan är,
Lekande i natten.

Varma hjärta, späda fot,
Vänta! Färjan tar dig mot.
Flicka, vänta! — ringen flöt —
Döden bär jag i mitt sköt'.

Kallsint mö blef aldrig vif.
Till min älsklings famn jag hastar. —
Ringen rundt kring flickans lif
Bubblande sig kastar.

Trogna hjärta, spåda hand,
Liten fot ej nådde land.
Ringen bubblade så röd,
Ring, som bar i skötet död.

* * *

Sången om fasan.

Förrän Mor¹ bland träden flaxar, förrän Bunderus² skrik man hör,
Förrän Chil³ i båge blixtnabbt skjuter ner,
Genom djungeln sakta, sakta sig en suck, en skugga rör —
Det är fasan, gosse, fast du ej den ser.
Sakta genom gläntan fram skuggan glider misstänksam,
Och ur dunklet sucken sprids och eko ger.
Häpet skri på tungan dör, något sakta vid dig rör —
Det är fasan, gosse, fast du ej den ser.

Förrän månen öfver bergen bredt sitt nät af blåhvitt ljus,
Medan ännu dystert, däfvet allt sig ter,
Något andas tätt bakom dig, flämtar genom nattens sus —
Det är fasan, gosse, fast du ej den ser.
Bøj dig hastigt. Bågen spänn. Skarpa pilen, slunga den —
I det tomma snåret vapnet faller ner.
Darrar du som löf för vind, viker blodet från din kind —
Det är fasan, gosse, fast du ej den ser.

När på kvalmet stormen följer, rämnad fura fälls till jord,
När i strömmar regnet blindvis forsar ner,
Öfver tordönsalarmet ljuder där en stämma utan ord —
Det är fasan, gosse, fast du ej den ser.
Än vid flodens svarta bädd kiselstenen spritter rädd,
Än i blixtljus klart det minsta löf sig ter;
Svetten på din panna står, hjärtat hamrar, pulsen slår
Takt till fasan, den du ser och dock ej ser.

Maria Arosenius.

¹ Påfågeln.

² Apan.

³ Gladan.

Kvinnolöner.

Af doktor **Käthe Schirmacher.**

(Ur »Dokumente der Frauen».)

Den sedlighetskongress, som hölls i Genève mellan den 19 och den 23 september, har på ett ingående sätt behandlat kvinnornas löneförhållanden, ty dess medlemmar se i den onöjaktiga betalningen för kvinnoarbetet hufvudorsaken till prostitutionen.

Vi vilja här återgifva en del af de redogörelser, som lämnades i Genève. Meddelarna voro Fräulein Anna Pappritz, madame Gévin-Casal, Paris, inspectrice du service des enfans assistés (madame Gévin-Casal har sig anförtrodd uppsikten öfver de franska föräldralösa barn, hvilka som kommunal-fosterbarn äro spridda i provinserna, och tillhör inrikesministeriets ämbetsmannapersonal), samt den som skrifver dessa rader.

Fräulein Pappritz behandlade de tyska förhållandena.

Hon konstaterade, att utvandringen af unga flickor från landet till städerna stadigt tilltar och att arbetet på fabriker på grund af den därmed förenade personliga friheten mer och mer föredrages framför att taga tjänst.

På det vanliga påståendet, att tjänstflickor tack vare familjehägnen äro mindre utsatta för sedlig fara än fabriksarbeterskor, svarar Fräulein Pappritz att i Berlin åtminstone tjänstflickorna utgöra största antalet af de prostituerade.

Arbetet på stora fabriker anser meddelaren öfver hufvud erbjuda följande ovedersägliga fördelar: fastställd 11 timmars arbetstid (10 timmar om lördagen), luftiga och ljusa arbetsrum, genomsnittsförtjänst två mark om dagen. Vi skola längre fram komplettera dessa uppgifter.

Vida mera hotande än fabriksarbeterskornas läge synes Fräulein Pappritz värdshusflickornas vara. Dessa få ingen fast lön utan äro hänvisade till drickspengar och dessutom skyldiga att locka kunderna att dricka. De olyckliga flickorna äro därför tvungna att hvarje afton dricka tre å fyra liter öl och blifva förr eller senare alkoholister. Fräulein Pappritz betecknade ölstugorna med kvinlig betjäning rent af som »förklädda bordeller».

Enligt hvad vi hört från förhandlingarna vid den bayerska »Frauentag» i München, äro de tyska värdshusflickorna i tjänst 14, 16, ja 18 timmar på dygnet. Deras kraft blir tidigt bruten, och det största elände förestår dem.

Butiksflickornas löneförhållanden äro likaledes mycket ogynnsamma. Dessa unga flickor, som genomgå en lärotid och måste kläda sig väl, förtjäna 40, 50, i bästa fall 150 mark i månaden. Af de senaste München-förhandlingarna framgick, att en lön på 35 mark i månaden icke är sällsynt. Det är klart, att en sådan lön absolut icke förslår till en vuxen och hårdt arbetande persons fullständiga underhåll.

Butiksflickorna i de flesta tyska storstäderna, Berlin, Hamburg, Köln, München, Stuttgart, Königsberg etc., äro redan organiserade. Organiserandet af värdshusflickorna, som möter stora hinder, kommer inom kort att påbörjas, åtminstone i Berlin. Till tjänarinnornas organisation har nyligen i Berlin initiativet tagits af vederbörande själfva. Det är ännu oafgjordt, om den kommer att antaga en ren yrkes- eller en socialdemokratisk karakter.

Madame Gévin-Casal redogjorde för Frankrike. Dock torde hennes sorgliga afslöjanden väl kunna tillämpas på hvarje öfvervägande katolskt land.

Klosteruppfostringen, sade meddelaren, är en af hufvudorsakerna till att våra unga arbeterskor hemfalla åt prostitutionen. Af 75 prostituerade, som jag tillfrågat, hade 70 blifvit uppfostrade i klosterskolor.

Klostren upptaga föräldralösa unga flickor eller andra, som familjerna vilja öfverlåta åt dem, och »uppfostra» dessa. Den kristliga kärleken till nästan har ingenting med detta system att göra, och uppfostran kommer ganska litet i fråga. Flickorna äro helt enkelt arbetsslafvar, de exploateras obarmhärtigt och användas till att skaffa det religiösa samfundet inkomster. De sysselsättas från morgon till afton med sömnadsarbete, hvar och en har sin specialitet och får stanna vid den. Ingen får t. ex. lära sig att sy ett helt plagg. Den ena gör sömmarna, den andra sätter i ärmarna, den tredje förfärdigar ständigt knapphål och aldrig annat än knapphål. Ty för klostren kommer det inte an på att uppfostra flickorna för ett kall, som sedan kan bereda dem tillfälle att på ärligt sätt förtjäna sitt bröd, utan det gäller att förtjäna så mycket pengar som möjligt, och detta uppnås genom att arbeterskorna specialisera sig ända till vanvett.

Där sitta de, dåligt närda, i illa ventilerade rum, ha föga motion, bli bleksiktiga, lära sig intet handverk och ändå mindre själfständighet, tänkande och energi. Klostrets passiva lydnad jämte det försvagande klosterlivet göra dem till värnlösa offer för förste företagsamme man.

Ty dessa flickor stanna icke alla i klostret. Somliga lämna det själfmant, andra skickar man bort, när de genom sömnad för klostrets räkning förlorat sina ögons ljus eller sin hälsa.

Då sätta de fromma systrarna sina f. d. fosterbarn ut på gatan och ge dem inte ett öre, inte en gång ett linne med på vägen. Men utanför klosterporten väntar prostitutionen.

Samma dag som madame Gévin-Casal gjorde sina afslöjanden i Genève, lämnade »l'Aurore» i Paris en bekräftelse på förekomsten af ett dylikt förfaringssätt genom en rapport från biskopen i Nancy, monseigneur Turinay. Han påstår, att »les dames du bon pasteur», som i hans stift förestå ett barnhem, gjort sig skyldiga till den omänskligaste behandling och det skändligaste exploaterande af de dem anförtrodda flickorna. Den stridslystne biskopen anför upprörande detaljer.

Från annat håll har dylikt sedermera blifvit anmäldt, och nyligen berättade mademoiselle de Sainte Croix i »la Fronde» om en klosterelev, som sjuk och nästan blind sändes tillbaka till sin moder efter att ha blifvit förstörd i klostret.

Vi hämta ur denna artikel några riktiga uppgifter angående hela det franska klosterväsendet.

Staten, som har gifvit de andliga ordnarna tillstånd att öppna barnhem, har glömt att förbehålla sig rätten till uppsikt öfver dessa anstalter. Inspektörerna och inspektriserna »du service des enfans» kunna beträda klostren endast i det fall att kommunalfosterbarn befinna sig där. Till och med då lyckas de sällan erhålla ett tillförlitligt intryck af förhållandena där, ty de äro »de världsliga», och alla kåpor organisera en sannskyldig sammansvärjning mot dem. De stränga kroppsagor, som äro brukliga i klostret, bestämmas af systrarna men verkställas af världslig uppsyningspersonal. Mademoiselle de Sainte Croix slutar sin artikel med frågan om klostret icke kan tvingas att utbetala en skadeersättning till den flickan, som blef nästan blind i klostrets tjänst.

Huru klosterarbetet influerar på den stora arbetsmarknaden, vet man i Frankrike sedan långt tillbaka. Det förorsakar stark nedtryckning af priserna (liksom fängelsearbetet). De arbetandes omkostnader äro mycket obetydliga, i klostret lefver man ju af allmosor eller donationer. Eftersom tillverkningskostnaderna äro ringa, bli försäljningspriserna, äfven när de absolut taget äro höga (som t. ex. i fråga om lyxbroderier), alltid relativt lägre än de, som betingas af utom klostren tillverkade artiklar.

Fängelse- och klosterkonkurrens har särskildt exempellöst pressat ned lönerna för sömnadsarbete. »Le Samaritain» t. ex., ett af de stora modemagasinen i Paris, säljer billigare än alla andra, emedan det låter förfärdiga en betydande del af sina varor i klostren.

Genève-kongressen hade med spänning följt madame Gévin-Casals redogörelse. Hvad jag hade att tillägga angående arbeterskornas löneförhållanden i Förenta Staterna och England, i Österrike och Italien, i Tyskland och Frankrike var tyvärr icke ägnadt att lysa upp den mörka taflan.

I Nordamerika är kvinnans arbetsförtjänst hälften eller två tredjedelar af mannens, i de öfriga af de nämnda länderna hälften eller en tredjedel.

Flertalet af de nordamerikanska arbeterskorna kunna med knapp nöd lefva på sin arbetsförtjänst. Genomsnittsförtjänsten är fyra dollars i veckan. Fackorganisationen är ännu obetydlig.

Den engelska arbeterskans genomsnittsförtjänst lär endast uppgå till sex å sju shillings i veckan. Deras tillvaro, säger sekreteraren i »Trade Unions of Women», är en serie af utsägliga försakelser. De kunna icke lägga af ett öre och äro vid sjukdom eller arbetslöshet liksom på ålderdomen hjälplöst prisgifna. Äfven i England har föreningslivet bland arbeterskorna ännu obetydlig anslutning.

I Österrike är genomsnittslönen (i Wien) tre å fyra floriner i veckan. Besparingar äro med en sådan förtjänst inte att tänka på. Den döda säsongen drifver kvinnorna till prostitutionen.

Sämst stå löneförhållandena i Italien. 1: 50 franc är där en bra dagspenning för arbeterskor; ofta sjunker den till 80 centimes. Stråhattflätterskorna ha slutligen blifvit bjudna 20 och 10 centimes *om dagen* för tio timmars arbete och därför börjat strejk. Fackorganisation förekommer nästan icke alls bland dem. Socialdemokraterna, som sysselsätta sig med männens organiserande, ha hittills försummat kvinnorna, som ju icke besitta rösträtt.

I de tyska storstäderna förtjänar en konfektionsarbeterska, om hon är öfvad, 9—12 mark i veckan. Andra komma inte längre än till 6 mark. Men de behöfva till sitt uppehälle 7: 50 mark. Hvar få de öfverskottet ifrån?

En nationalekonom förklarar i »Schmollers Jahrbuch», att flertalet af de tyska arbeterskorna icke kunna lefva på sin blotta förtjänst, och han hänvisar dem till gatan.

På samma sätt i Paris, där Charles Benoit säger: »På alla arbetsområden måste det inträffa — och det inträffar verkligen —

att kvinnans arvode sjunker litet lägre än hvad som är nödvändigt för uppehållet. Det är hennes sak att betäcka bristen genom att erinra sig att hon är kvinna.»

Enligt »l'Office du travail» förtjänar arbeterskan i Paris 2: 15 francs om dagen. Detta är mycket för högt tilltaget, och man måste fastslå arbeterskornas genomsnittslön till två francs om dagen.

Eliten, bestående af porslinsmålarinnor, riterskor, sättarinnor, kransbinderskor, diamantsliperskor, »les grandes premières» på de stora syateliererna och de finare modisterna förtjäna visserligen vida mer: sex, sju, åtta, tio francs om dagen. Men denna elit är relativt föga talrik. Oftare förekommande äro löner på två till fem francs om dagen. Sådana betalas åt vanliga sömmerskor och modister, till tvätterskor, strykerskor, polererskor etc. Den stora massan af »olärda» arbeterskor i Paris, hjälpmadamer och handtlangerskor af alla slag, förtjäna endast 1 franc eller 1: 50.

För alla de arbeterskor, som ha en genomsnittslön af två francs eller därunder, är det omöjligt att lägga af något. Arbetslöshet, sjukdom, ålderdom draga ned dem i prostitutionen.

Så ljud i Genève från alla ropet; *Hungern är sedlighetens största fiende*, och representanter för de bergade klasserna räckte handen åt socialismens målsmän med löfte att försöka hjälpa.

Slutligen vilja vi nämna, att »l'Union internationale de femmes progressistes» genom sina medlemmar låter anställa en internationell enquête öfver kvinnolöner.

Litteratur.

Från det nya och gamla landet. Noveller af *Hilma Angered-Strandberg*.

Gif mig i lifvet, det i en kännande, tänkande människas hjärta pulserande lifvet, det som öppnar sig för mig då jag ser mig omkring med vakna ögon, det som andas och rör sig och lider och sträfvar, gif mig den verklighet vi kunna ta på och känna oss ett med, och fantasiens och drömmens värld skall vika undan och bli till hvad den är: ett töckenland, dit vi endast i några få benådade ögonblick kunna nå och då endast med hjälp af de stora, högt flygande diktarandarna.

Förf. till den bok, som här ligger framför mig, hör till dessa diktare, som gripa in i människolifvet med en ovevklig, nästan

brutal sanningskärlek. Det finnes hos henne inga hänsyn, intet kompromissande med gamla kärvordna satser sådana som: »lifvet är ändå skönt!». För henne är lifvet aldrig skönt, åtminstone skönjes det så blott i blyxtlika glimtar, hvilka låta fullheten och mörkret framom och bakom synas ännu dystrare. Den kvinna, i hvilken förf. personifierat sin lifsåskådning och som man återfinner som medelpunkt i de flesta af hennes skildringar från det nya landet — och det är mer där än i det gamla hon finner sig hemma — är en af dem som bära inom sig sitt eget öde. Omständigheterna äro henne vidriga, kampen för tillvaron är för henne ej bara en bildrik fras utan en af dessa hårdslitna sanningar, mot hvilka man slår sig till blods. Men det är icke förhållandenas makt som ensam skapar detta kvinnoödes tragik. Äfven om hon vore omgifven af allt hvad denna världen kallar lycka, skulle ändå lyckokrafvet hos henne stå i ständig disharmoni till lyckobehofvet, hon skulle evigt räcka ut handen efter det ouppnåeliga, midt ibland sommarens rosor skulle hon önska sig vinterns snö, i öfverflödet skulle hon längta efter försakelsens äggelse, nuet kan aldrig tillfredsställa och så skall hon till sin sista stund alltjämt vara den sökande, aldrig den finnande.

En sådan människa är förutbestämd till olycka eller — efter som vi ju kunna komma öfverens om att människan på visst sätt alltid skapar sitt eget öde — hon låter olyckan bli sig öfvermäktig. Mathilda Hjelm i »På prärien», Louise Hultman i »Den nya världen» äro sådana ödets viljelösa kastbollar, lika litet skickade att brottas med den hårdhändta verkligheten som att fasthålla lyckan då den någon gång skyntar. Och i fru Angereds sista bok, som hon åter delvis fyller med taflor från den nya världen, de flesta troligen hämtade ur hennes egen erfarenhets rika skattkammare, återse vi samma splittrade, af motgången hvarken kufvade eller luttrade varelse, hvars historia man i de förra amerikaromanerna följde med ett så intensivt intresse och en så beklämmande medkänsla, att den outplånligt står inpräglad i ens minne.

Men om en återklang af denna gripande själshistoria vibrerar i allt hvad denna förf. skrifer, är det mycket annat hon skänker oss, särskildt i sin sista bok, där hon anslår många ämnen, ger uttryck åt många stämningar och där hvarje ny berättelse låter oss bevittna en ny scenförändring. Såsom skildrare af »the struggle for life»-Amerika torde hon vara upphunnen inom vår litteratur. Men äfven från »det gamla landet», som nu återvunnit sin dotter, skänker hon oss anslående bilder, sanningsspeglar, som troget återge det verkliga lifvet, och den fullt personliga, intensiva stilen, mer behärskad än i förf:s föregående arbeten, sluter sig så nära till det skildrade ämnet, att ord och tanke här äro ett.

Fru Angereds böcker skola dock aldrig bli hvad man kallar populära. För den normalt, harmoniskt utvecklade människan, som lever i lugna, omgärdade förhållanden, skall den typ, som hon företrädesvis framställer, och den afvigside af lifvet, som hon tecknar, alltid förefalla obegriplig och antipatisk. Detta dådlösa, af känslor,

och nerver sammansatta släkte, dessa sanna barn af det jäktade, af en frenetisk existenskamp uppfyllda århundrade, som nyss sjunkit i sin graf, vill ingen kännas vid. De äro i dubbel mening hemlösa och förskjutna.

Men lika visst som jag tror, att det finns hopp äfven för det hopplösaste släkte, lika öfvertygad är jag, att det för oss alla ligger en stor, väckande betydelse i lifsbilder, som ställa inför våra ögon detta släktes förvillelser, strider och nederlag. Framför allt mana de den ansvarsmedvetna människan att icke fariseiskt slå sig för sitt bröst och tacka Gud att man icke är sådan, utan till ett ödmjukt erkännande att ingen har rätt att kasta den första stenen.

L. D.

* * *

Maja Stina. En kärlekshistoria från århundradets början upptecknad af *Margareta*.

Både af anvisningen på titelbladet och den stämmingsfulla planschen på omslaget, där liljekonvaljens fina klockor ses konstrikt sammanflätade med hvita björkstammar, kan man förstå att det här är fråga om en landtlig idyll med mycken kärlek och trohet in i döden. Och däri bedrar man sig inte. Smedens dotter, den vackra Maja Stina, har svurit att förbli sin fästman, Janne, trogen, då han drog ut i finska kriget med sin husbonde, den unge herr Erik. Janne stupar i striden och Maja Stina, som tvingas att förlofva sig med den rike Anders i Storgården, svarar nej i brudstolen, då hon ej vill svika sitt trohetslöfte mot den döde. Historien slutar med att Maja Stina som trotjänarinna i herr Eriks familj, där hon är högt älskad och ärad, dör som gammal gumma med Jannes psalmbok, däri han en gång ritat modellen till den lilla stuga han skulle bygga åt henne, slutet mellan sina händer.

Det hela är enkelt och vackert berättadt med en viss trohjärtad innerlighet, som passar till ämnet. Af tidsfärg finnes det dock ej mycket i denna »gamla historia», utom det att finska kriget kommit med på ett hörn, ty inte vill man väl tänka sig att kvinlig trofasthet är något endast för det förra århundradets början egentligen?

L. D.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insända böcker.

- M. Barkéns förlag:** En dust med sjörofvare. Öfvers. — *Wilhelm Engelke*, Helsinge-sånger. — Solstråleberättelser. Ny följd, h. I, II.
- F. & G. Beijer:** Apxlockning ur kyrkoherden N. Fries' efterlämnade skrifter. Öfvers. — *Johanna Spyri*, Heidi eller den lilla Schweitzerflickan — *Johanna Spyri*, Heidi visar hvad hon duger till.
- Wilhelm Bille:** *Ingeborg Lundström* och *Mathilda Widegren*, Valda dikter. Ser. 1—4. — *Ingeborg Lundström* och *Mathilda Widegren*, Valda prosastycken, h. I, II. — *Edward Ellis*, Jetro Juggens. — *Edward Ellis*, Blockhuset vid Licking-floden.
- Adam & Charles Black**, London: *Emily Janes*, The Englishwoman's Year Book 1900.
- Albert Bonnier:** *Maria Durling*, Martall och andra berättelser på vers och prosa. — *Sophie Elkan* (Rust Roest), John Hall. — *Frans Hedberg*, Från stad och land. — *Selma Lagerlöf*, Drottningar i Kungahälla. — *Victor Hugo Wickström*, De namnlösa marmorbrodden. — *Clara Tschudi*, Napoleons moder. — *C. M. Yonge*, Kenneth eller återtagat från Ryssland. — *N. P. Ödman*, Ungdoms- och reseminnen, h. I, II. — *Fridtjof Nansen*, På skidor genom Grönland. — Lekkamraten, del 23, 24. — *Tine van Berken*, Mina systrar och jag. — *Eva Wigström* och *Gisela Henckel*, Rim och bilder för de små. — *Viktor Rydberg*, Dikter, 3:dje upplagan. — *Alexander Dumas*, Tjugo år efteråt. — *Zach. Topelius*, Hertiginnan af Finland. — *Algot Sandberg*, Sjörofvarekonungen. — *Frida von Bötzen*, Mitt sågslott. — *Mayne Reid*, I rödskinnens våld. — *Ellen Key*, Människor. — Snöflingan. — *Anna Wahlenberg*, Julemor. — *Margareta*, Maja stina. — *Beckers* Världshistoria, band V och VI.
- A. V. Carlson:** *Ernst Schroll*, Robert Romanowitch. — *Ernst Schroll*, Hemåt. — *Amy Lefevre*, Milly. — *Andrew Murray*, Kristus och våra barn.
- Fahlerantz & Co:** *Ethel S. Turner*, En liten yrhäta.
- Folkskolans barntidnings förlag:** Julklappen, utgifven af *Stina Quint*. — Guldslottet. Barnens julbok.
- Fosterlandsstiftelsens förlagsexpedition:** *Eglanton Thorne*, Den store läkaren. — *B. Wadström*, Ur minnet och dagboken, del 2, h. 3. — Predikningar öfver kyrkoårets nya högmässotaxter, 2 årg., h. 2—3. — *E. Prentiss*, På himlastigen. — *C. O. Berg*, Hyfveln och andra berättelser ur lifvet. — *Ernst Evers*, Bland granar och palmer. — Korn åt små fåglar. Kristlige barnkalender. — *P. D. v. Blomberg*, Genom mörka dalar. — *Agnis Giberne*, Fem små fågelungar. — Frideborg 1900. — Julkärften. — *Fanny Tuxen*, Till en moder från en mormoder. — *G. E. Beskow*, Lefnadsminnen. — *T. H. Svartengren*, Af Gud till Gud. — *C. Kunze*, Ett skönt dagsarbete. — Varde ljus! Missionskalender. — Bibliotek för de unga 94—98. — Barnens tidning. — *L. S.*, Barnens bilderbok. — *E. S. K.*, Utjämning med flere berättelser. — *L. Oehler*, I ensamheten på en af Söderhafsoarna.
- C. E. Fritze:** *Susan Coolidge*, Berättelser. — *Katharine Tynan*, Mina syskon.
- Hugo Geber:** *Anna M. Roos*, Sagan om den sköna prinsessan Li-Hang-Tse. — *Anna M. Roos*, Gräshoppans visor. — *Amanda Kerfstedt*, Bland fält och ängar. — *G. A. Gräbner*, Robinson Crusoe. — *Frank R. Stockton*, Till Nordpolen och jordens centrum. — Svenska skaldar, h. 1—5. — *M. Mapes Dodge*, Silfverskridskorna. — *Lodbrok*, Drottning Margareta. — *Samuel Clemens* (*Mark Twain*), Johanna från Domrémy. — *Henrik Schück*, Olavus Petri. — *C. D. af Wirsén*, Visor, romaner och ballader. — *Mathilda Langlet*, »Mamma, tala om något roligt!» — *Rudyard Kipling*, Fifikus & Co.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

- C. & E. Gernandt:** *Hilma Angered-Strandberg*, Från det nya och gamla landet. — *Carl Ewald*, I det fria. — *Leijonsköld-Oxenstjerna*, Den svarte flybtaren. — *E. S.*, Julgubbens alfabet.
- C. W. K. Gleerup**, Lund: *Henry Drummond*, Apan som ingen kunde döda. — *M. Anholm*, Normandie. — *C. N.*, Barndomslif på 40-talet.
- Gleerupska Universitets-bokhandeln**, Lund: *Concordia Löfving*, Englar. — *Juliana Horatia Ewing*, Spisellanten. — *Concordia Löfving*, Nordiska skymningssagor.
- Aktiebolaget Hierta:** *Miss Cummins*, Lykttändaren.
- Lars Hökerberg:** *Hedvig Lagerlöf*, En sagoprins. — *Hilma Redtz*, Prinsessan och skolflickorna. — *Elisabeth Kuylenstierna*, I tiders tider.
- Adolf Johnson:** *J. Grundmann*, För småfolk. — I bankkammaren. — I syskonringen.
- Oscar L. Lamm:** *J. C. von Hofsten*, Barnen på Kullerst. — *J. C. von Hofsten*, Barnhistorier.
- Ph. Lindstedts Universitetsbokhandel**, Lund: *J. Franzén*, Föräldrarnas anteckningsbok.
- Nordin & Josephson:** *Carl v. Malmborg*, Om acetylenbelysning.
- Nordiska Konst- och Bokförlaget:** *Mabel E. Wotton*, Professorns småtingar. — Barnbiblioteket; Herkules' storverk; De sju riddarna.
- Aktiebolaget Norman:** *Henryk Sienkiewicz*, Bartek segren. — *Fredrik Lundgren*, Wilhelm Norlén. — *Ch. Nerman*, Småhärskap för femti år sedan.
- P. A. Norstedt & Söner:** *Erik Falk*, Ferdinand Magellan och den första världsomseglingen. — *H. Wachtmeister*, Turistkisser från Indien. — *H. Wachtmeister*, Nya turistkisser från Indien. — *Edmondo de Amicis*, Hjärtat på rätta stället. — *Hedda Anderson*, Stadsflickor på landet. — *Austin Clare*, Den unge träsnidaren. — *Tip Cat* eller En vän i viken. — *Lewis Carroll*, Bakom spegeln. — *Tant Cissy*, Litteraturhistoriska bilder från Storbritannien. — *J. C. v. Hofsten*, Drottning Elisabet och hennes omgivning. — *Bernt Lie*, Sven Bidevind och andra pojkhistorier. — *Ellen Fries*, Den svenska odlingens stormän, III. — Almanack för alla 1900.
- P. Palmquists Aktiebolag:** *Hedvig Aurelius*, Ett solhvarf.
- Alf. Samuelsson:** *Fanny Tuxen*, Till minne af konfirmationsdagen. — Vid härden och på färdan. Saml. I, II. — *Victoria Cross*, Flickan från Klondyke. — *Fergus Hume*, Det öde huset i Pimlico. — *Alexander Dumas d. ä.*, Jehus följeslagare. — Gröna biblioteket. — *Arthur Good*, Tom Tits experiment. — *Marcel Prévost*, Kampen för ett ideal. — *J. M. Barrie*, Känslofulla Tommy. — *G. Schröder*, Jakt, fiske och vildmarkslif. — *O. V. Caine*, Inför Napoleon.

Anmälan.

Dagny, utgifvas år 1900 efter samma plan, som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet* skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt; såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Därjämte är *Dagny* såsom organ äfven för *Föreningen för Välgörenhetens Ordnande* och *Föreningen Handarbetets Vänner* i tillfälle att med sakkännedom följa de områden af kvinnlig verksamhet, hvilka representeras af dessa föreningar.

Åt *sjuksköterskornas intressen* och andra viktiga spörsmål, som beröra kvinnan, skall synnerlig uppmärksamhet ägnas; dessutom åt *litteraturens företeelser i hem- och utlandet*, framför allt sådana litterära alster, som behandla kvinnorörelsen och därmed sammanhängande frågor. *Översikter och notiser, kortare berättelser, minnesteckningar, resebref, biografiska och historiska utkast, kåserier* m. m. skola allhjämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer 1900 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.